

הלכות הדרף היומי

מסכת נזיר

תוכן

- א. אף כאן י"ב חדש.....1
- ב. מגלח אחת לשלשים יום ... גבי כהנים משום דאיכא כובד.....2
- ג. סתם נזירות ל' יום.....3
- ד. מיין ושכר יזיר לאסור יין מצוה כיון רשות.....4
- ה. שהנזירות חלה על נזירות.....5
- ו. מי שאמר הריני נזיר מגלח יום שלשים ואחד.....6
- ז. מקצת היום ככולו.....6
- ח. הריני נזיר שלשים יום אם גילח יום ל' לא יצא באומר שלימין תנן מי שנזר ב' נזירות מגלח את הראשונה יום ל' ואחד והשניה ליום ששים ואחד.....9

דף ה.

א. אף כאן י"ב חדש

כבר התבאר לעיל דף ד: שאבשלום נזיר עולם היה¹, וכשהכביד שערו היה מגלח והיה זה משנים עשר חודש לשנים עשר חודש שנאמר (שמואל ב יד פסוק כו) וּבְגִלְחוֹ אֶת רֵאשׁוֹ וְהָיָה מִקֵּץ יָמִים לְיָמִים אֲשֶׁר יִגְלַח בִּי כְּבֹד עָלָיו וּגְלָחוֹ, ודבר זה הלכה היא מפני הקבלה².

ולפיכך נזיר עולם אם הכביד שערו מקל בתער, משנים עשר חדש עד שנים עשר חדש³, ומביא קרבנו שלש בהמות כשיגלח בשונה מנזיר לזמן קצוב שאסור לגלח עד סוף ימי נזירו כמבואר לעיל, ונזיר עולם שנטמא הרי זה מביא קרבן טומאה ומגלח תגלחת טומאה כמו נזיר לזמן קצוב.

¹ רמב"ם שם פרק ג הלכה יא - יב

² אף על גב דמייתי לה מקרא דויהי מקץ ימים לימים אשר יגלח וכו' סובר רבינו שאינו מוכרח דהא אפשר לפרש בגוונא אחרינא אלא שקבלה היתה בידם ואסמכוה אקרא. כס"מ שם

³ ודלא כמפרש שפירש אחת לשלושים יום עיין זבח תודה דף ג.

הלכות הדרף היומי

מסכת נוזר

י"א⁴ שכשמיקל שערו אין לו לגלחו לגמרי אלא רק להקל מכובד השיער ודוקא בתער ולא במספרים. וי"א⁵ שמגלח לגמרי בתער וכל שכן שיכול להקל במספרים⁶.

ב. מגלח אחת לשלשים יום ... גבי כהנים משום דאינא

נוזר

כהן שגדל שערו אסור לו להכנס מן המזבח ולפנים ואם נכנס ועבד חייב מיתה בידי שמים⁷. ואם התרו בו למלקות לוקה⁸. ואין פרועי הראש מחללין עבודה, ואע"פ שהוא במיתה עבודתו כשירה.

וכל כהן הכשר לעבודה אם נכנס מן המזבח ולפנים פרוע ראש אע"פ שלא עבד עבודה, הרי זה לוקה הואיל והוא ראוי לעבודה ונכנס בשעת העבודה⁹.

⁴ תוספות לעיל דף ד. ד"ה נוזר עולם מיקל שכתבו "ולא מגלח לגמרי כאבשלום שלא גלח לגמרי שהרי נתלה בשערו" וכן בשטמ"ק בשם הרא"ש כתב כתוס' וכתב עוד ודוקא בתער אבל במספרים לא. והלכות נוזר עולם ונוזר אבשלום הלכתא גמירי לה וקראי אסמכתא בעלמא נינהו. וכן במאירי שם הביא שתי הדעות וכתב על דעת הרמב"ם שאינו נראה כלל, ואפשר שהתוס' והרא"ש לשיטתם להלן דף לז: דלאו דתער לא יעבור על ראשו אינו עובר אלא בתער או בכעין תער ממש דלא הניח כלום, אבל אם הניח קצת שער אף דלא הגיע כדי לכופף ראשו לעיקרו אינו לוקה, ולהכי בנוזר עולם מיקל ובתנאי שלא יעבור על הלאו. ועיין חי' הגר"ז דף ד.

⁵ רמב"ם בפ"י המשניות ויש לעיין מה דעתו ביד שסתם רק מה שמיקל בתער, ולא כתב ולא במספרים וא"כ על כרחך שודאי שיכול במספרים אלא שמותר אפילו בתער שמגלח לגמרי. וצ"ע וכ"כ במעשה רוקח.

⁶ עיין מרומי שדה לעיל דף ד. שכתב על דברי תוס' לכאורה משמע הכי במו"ק דף י"ז ובתענית דף י"ג, לענין שאם תכפוהו אבליו מיקל בתער, ואר"ה בתער ולא במספרים, הרי דדוקא בשינוי והקלה בעלמא ולא גילוח לגמרי, אבל דעת הרמב"ם אינו כן בפ"י המשניות. ונראה להוכיח מזה להיפך, דבאמת הקלה במקצת שער נוח יותר במספרים, שנוזר בחצי השער וכדומה, ולא בתער שדרכו להשחית מעיקרו. ומשו"ה קאמר באבילות דלהכי תניא מיקל בתער, אלא כדי לעשות שינוי שלא להקל בשוה כדרך המספרים ובא ליפות השער, אלא בתער שחותך השער במקומות מקומות ושלא בסדר נכון, וכדי לנוול כאבל. אבל הכא למאי תני מיקל בתער, הא יותר טוב להקל במספרים, וכי לנוולו או צריכים. אלא ודאי שמגלח ממש, וזהו בתער כמשמעו. והא דתנן מיקל, אינו אלא ללמד דאינה מצוה לגלח למ"ד בשנים עשר חודש ולמ"ד בשלשים יום, אלא שהוא רשות להקל כשירצה, אבל אם רוצה יגדל עוד. ולא פליגי תנאי אלא בפחות מוזמן הזה. אבל אם ישאירם ליותר מוזמן זה רשאי לגדלם, ודלא כמו בנוזר פשוט שמצוה לגלח בזמנו.

⁷ רמב"ם ביאת המקדש פ"א ח – ט ואינו חייב מיתה אלא אם עבד עבודה תמה שהם ארבע עבודות בלבד על הזריקה ועל ההקטרה ועל ניסוך המים בהג ועל ניסוך היין תמיד ולא על עבודה שיש אחריה עבודה אבל מלקות חייב על כל עבודה שעבד ואף מן המזבח ולחוץ (מנחת חינוך מצוה קמט אות א חו"א קדשים מס' הוריות סי' טו ס"כ כג)

⁸ סנהדרין פ"ט ה"ב

⁹ אבל שבלא בשעת עבודה אינו חייב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נוזר

מנוול ככה והרי הוא מוזהר שלא יכנס¹⁰. וי"א¹¹ שבכניסה לחוד אינו מן התורה כלל רק מעלות דרבנן.

כמה הוא גידול פרע שלשים יום כנוזר שנאמר בו (במדבר ו פסוק ה) גִּדְלָ פָרַע שְׁעַר רֵאשׁוֹ וְאִין נזירות פחותה משלשים יום כמו שיבואר להלן, לפיכך כהן הדיוט העובר מגלח משלשים יום לשלשים יום¹². ויום השלושים עצמו נחשב פרע¹³ אבל ליל השלושים אינו פרע, לפיכך אם נכנס ביום שלושים קודם עלות השחר לבין אולם ולמזבח ושהה שם עד שהאיר השחר, עובר בלאו ולוקה¹⁴ אם אינו יוצא.

ואין שיעור בכמות השערות כדי לעבור בלאו זה, ולפיכך אפילו גילח כל ראשו ושייר שיערה אחת שלא גילח שלושים יום, ועבד, חייב מיתה בידי שמים ועובר בלאו זה¹⁵.

ג. סתם נזירות ל' יום

סתם נזירות¹⁶ שלשים יום, כיצד מי שאמר הריני נזיר אין פחות משלשים יום, ואפילו אמר הריני נזיר נזירות גדולה עד מאד הרבה הרי זה נזיר שלשים יום, שהרי לא פירש זמן. פירש זמן פחות משלשים כגון שאמר הריני נזיר

¹⁰ שם הט"ו

¹¹ הראב"ד בהשגות כאן והרמב"ן

¹² רמב"ם שם ביאת מקדש הי"א

¹³ שברמב"ם פ"ד מנזירות ה"א דנוזר לכתחילה מגלח יום שלושים ואחד דנזירות שלושים יום כרב מתנא שם, ובדיעבד אם גילח יום שלושים יצא. א"כ איכא לספוקי, דאפשר דוקא יום שלושים ואחד הוי פרוע ראש, או דילמא כיון דבדיעבד ביום שלושים יצא והוי ליה פרע א"כ ביום שלושים הוי ליה פרוע ראש, וכן נראה כיון דיצא בתגלחת ואמרינן מקצת יום ככולו עי"ש בש"ס, א"כ בודאי הוי פרע דגדל פרע כתיב בנזיר, א"כ הכא נמי. ודוקא ביום שלושים בבוקר דגבי נזיר מועיל תגלחת בדיעבד אבל בליל שלושים לא, דמקצת היום ככולו לא אמרינן אלא ביום ולא בלילה, עיין בש"ס כמה פעמים לענין זב וזבה (מגילה כ' ע"א) ואבילות (מועד קמץ כ"א ע"ב ובתוס' ד"ה אפילו), לא הוי פרע ופמור כאן ג"כ. מנחת חינוך שם אות ג

¹⁴ וגם אי אמרינן דגם לאו שאין בו מעשה מ"מ אם בא ע"י מעשה אף בהיתר לוקין, עיין משנה למלך פ"ג מביאת המקדש הכ"א (ד"ה גרסינן) ובמשנת חכמים סי' ל"ב (יבין שמועה אות א') לוקין בכי האי גוונא. והרמב"ם סובר כיון דתחילת המעשה בהיתר אין לוקין, כמו שהוכיחו האחרונים (עיין נודע ביהודה או"ח מה"ת סי' ע"ו) מדבריו. (שם)

¹⁵ כיון דילפינן מנוזר, א"כ בנזיר שגילה אפילו שיערה אחת עובר בלא תעשה ועשה דקדוש עיין רמב"ם נזירות שם הי"א, א"כ אפילו גילח כל שיערו ושער אחד יש בראש שלא גילח זה שלשים יום, עובר בכהן הדיוט וחייב מיתה (כשעבד) ובכהן גדול עובר בלאו (לעולם), דגם שיערה אחת נקרא פרע. מנחת חינוך שם אות ז

¹⁶ רמב"ם הלכות נזירות פרק ג הלכה א ב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נוזר

יום אחד או עשרה ימים או עשרים יום הרי זה נוזר שלשים יום, שאין נזירות פחותה משלשים יום¹⁷, ודבר זה הלכה מפי הקבלה¹⁸.

וכבר התבאר בדף ב. בפתיחה למסכת ששערות ראשו של הנזיר נחשבים כגידול פרע, רק אחרי שגדלו שלשים יום¹⁹. ולכן סתם נזירות שלשים יום²⁰.

ד. מיינ ושנר יזיר לאסור יין מצוה כיינ רשות

כבר התבאר לעיל דף ג: שהנזיר²¹ אסור ביין המצוה כיינ הרשות, כיצד מי שנשבע שישתה היום יין שהרי מצוה עליו לשתות, ואחר כך נדרר בנזיר חלה נזירות על השבועה ואסור ביין, ואין צריך לומר שהוא אסור ביין קדוש והבדלה, ששתית היין²² אינו אלא מדברי סופרים.

¹⁷ וא"כ הוי כנזירות להצאין שאסור בכל. עיין אור שמה שם ולכאורה מאי שנא מהאומר הריני נזיר מן הגרונרות ומן הדבילה דאינו נזיר משום דהוי נדרר ופתחו עמו וגם כאן פתחו עמו שהרי אין רצונו להיות נזיר ל' יום. וצ"ל דלא דמי, דבשלמא במן הגרונרות אינו רוצה בנזירות כלל, אבל הכא הרי רוצה בנזירות אלא שרצונו בנזירות יום אחד הוה מתנה על מה שכתוב בתורה שהתורה אמרה דאין נזירות פחות מל' יום ודבריו בטילים ובע"כ הוי נזיר שלשים יום נגד רצונו. ערוך השולחן העתיד הלכות נזירות סימן ה סעיף ג.

¹⁸ וס"ל דזהו הלכה למשה מסיני וקרא אסמכתא בעלמא. ובירושלמי יש עוד דרשות דילפינן ימים ימים מיפת תואר דכתיב: ירח ימים, ומעד מלאת הימים, וזהו גם בש"ס דילן דחדש פעמים מלא פעמים חסר. ובספרי פרשה ברכה על פסוק דויתמו ימי בכי אבל משה אומר: ומניין לימי נזירות שלשים יום, נאמר כאן ימי ונאמר להלן ימי מה ימי האמור כאן שלשים וכו', וכל אלו אסמכתות הן להרמב"ם. ערוך השולחן העתיד שם סעיף ב.

¹⁹ ספרי שם, נזיר ו ע"ב, סנהדרין כב ע"ב, ירושלמי נזיר פ"ו ה"ג, רמב"ם ביאת מקדש פ"א ה"א בכהן. ונחלקו במקור דין זה, בגמרא בבלי (נזיר ו ע"ב) נאמר שר' יאשיה למדו ממ"ש "קדש יהיה גדל פרע", שאין גידול פרע פחות ממנין "יהיה", ע"פ התוס' שם ד"ה שומע, [ועי' שיירי קרבן לירושלמי נזיר (פ"א ה"ג ד"ה כמה) שר"ל שמי שלמד מ"גדל פרע" אינו דורש "יהיה"], ובפ"ה"ש להרמב"ם (נזיר פ"א) כתב שדרשה זו אינא אלא סימן וסמך, ועיקר הדבר הוא מקבלה, וכ"כ בפ"ה הרא"ש (שם ה ע"א). ובירושלמי (נזיר פ"א ה"ג) אמרו ש"גדל פרע" משמעו כדרך שבני אדם מגדלים פרע, והוא שלשים יום. עי"ש בקרבן העדה שם, ועי"ש בשיירי קרבן.

²⁰ ספרי שם, ור' יאשיה בברייתא נזיר ו ע"ב, וירושלמי נזיר פ"א ה"ג. ובפירוש המשניות לרמב"ם (נזיר מב ע"א) שסובר להיפך שסתם נזירות שלשים יום נלמד מדרשות אחרות [עי' נזיר שם דרשת ר' יונתן ובירושלמי שם כמה דרשות אחרות] ומכאן לומדים שגידול פרע הוא שלשים יום. וז"ל הרמב"ם שם בפ"ה"ש: "ולאחר שנתבאר אצלנו שסתם נזירות שלשים יום הרי השער שיהיה לו שלשים יום נקרא פרע". וכך משמע בגמ' במו"ק יט ע"ב וסנהדרין כב ע"ב, ורמב"ם ביאת מקדש פ"א ה"א.

²¹ רמב"ם שם פרק ז הלכה יא

²² אבל המפרש בנזיר שם סובר דקידוש על היין הוה דאורייתא ע"ש, ובאמת יש מראשונים שסוברין כן דכיון דדרשינן זה מקרא דזכור את יום השבת לקדשו זכרהו על היין הוה דרשא זו כשארי דרשות שבש"ס שהם דאורייתא, וזהו דעת הראב"ן, וכן נראה דעת הר"ן בפ"ב דשבת [כמ"ש בס"י א"לי סימן קמ"ז], ולפ"ז מפרש במאי דאומר הש"ס מאי היא קידושא ואבדלתא הרי מושבע ועומד מהר סיני הוא, כלומר ואיך תחול עליו הנזירות. והקשו התוס' אדרבא דלכן איצטריך קרא לומר דחל עליו נזירות ואסור ביין קידוש והבדלה, אך המפרש מדמי נזירות לשבועה דלא חלה אדבר מצוה דנזירות הוה מיתסר נפשא אחפצא כמו שבועה [ע' בירושלמי נזיר פ"ו ה"ה]. ערוך השולחן העתיד שם סימן כב סעיף ה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נוזר

ה. שהנזירות חלה על נזירות

שתי נזירות²³ חלין בבת אחת, כיצד כגון שאמר הריני נזיר שתי נזירות, או שאמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום, וכ"ש אם אמר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר, שנוסף יום אחד. מונה שתי נזירות.

וכיצד עושה, מונה את הראשונה ומגלה ומביא קרבנותיו ומונה את השנייה, ואם נשאל על הראשונה אף באמצע הנזירות ואף בסוף הנזירות עולים הימים להשנייה אפילו נשאל לאחר שהפריש קרבנותיו, והתיר נדרו, עלתה לו ראשונה בשניה²⁴, ומביא זה הקרבן ונפטר, שהרי אין השניה חלה אלא לאחר הראשונה, והראשונה כיון שהתירה כאילו אינה מעיקרה²⁵.

וכבר התבאר במסכת נדרים דף יז. שהוא משום שנדר חל על נדר בנדר נזירות²⁶, לפיכך אם אמר אם אוכל ככר זה הריני נזיר, וחזר ואמר אם אוכל ככר זה הריני נזיר, ואכל אותו ככר, חלו ב' הנזירות בפעם אחת וצריך לנהוג שני פעמים נזירות²⁷, דהיינו שני פעמים שלשים יום, דסתם נזירות שלשים יום²⁸. ודבר זה למדנו מן המקרא שנאמר (במדבר ו פסוק ב) נָזִיר לְהֵזִיר לַיהוָה וגו'. ואמרו חז"ל²⁹ נדר להזיר מבעיא ליה, מאי נזיר להזיר, אלא ללמד דנזירות חל על נזירות.

²³ רמב"ם שם פרק ג הלכה י

²⁴ ובתוספות שבועות (דף כ"ז ע"ב) ד"ה הכי השתא, הקשה ריב"ם כשקיבל עליו שתי נזירות בבת אחת, ונשאל על אחת מהם, נאמר נדר שהותר מקצתו כו', ונראה דיש לחלק, כיון דסליק למנין שתי נזירות כקביל כ"א בפ"ע דמי

²⁵ שהחכם עוקר את הנדר או את השבועה מעיקרה ומשוי ליה נדר בטעות כאילו לא נדר ואפי' כפתוהו על העמוד ללקות על שעבר על נדרו או שבועתו הרי זה נשאל לחכם ופטור. רדב"ז שם

²⁶ עיין מש"כ לעיל הערה 6 מהש"ך ס"ק ל', וודאי אין הכונה דהיכא דאמר הריני נזיר היום וחזר ואמר הריני נזיר היום לוקה שתיים אם אכל ענבים או שתה יין אבל אם אמר שבועה שלא אוכל ב' פעמים ואכל אינו לוקה אלא אחת וה"ה היכא דאמר קונם עלי ככר זה וחזר ואמר קונם עלי ככר זה ואכלו לוקה שתיים משא"כ בשבועה. שהר"ן ז"ל דחה פירוש זה ואמר דודאי אין נדר בתוך נדר כלומר שאם אמר קונם עלי ככר זה שתי פעמים ואכל אינו חייב אלא אחת דאין איסור חל על איסור. לחם משנה הלכות נדרים פרק ג הלכה ב

²⁷ ודע דנזירות נהוג בפני הבית ושלא בפני הבית בין בארץ בין בח"ל כדמוכח בספ"ג דנזיר אלא שהרמב"ם כתב בספ"ג דנזיר דמי שנדר בזמן הזה בח"ל כופין אותו לעלות לא"י ולהיות נהוג שם נזירות וכל זמן שהוא בח"ל ה"ו אסור לשתות יין ולהטמא למתים ולגלה וכל דקדוקי נזירות עליו ואף על פי שאין ימים אלו עולים עכ"ל. והראב"ד שם השיג על הרמב"ם בזה דאין כופין אותו לעלות לא"י דאין טומאה וטהרה בינינו והלא כולנו טמאי מתים ואין כאן הפרש בין א"י לח"ל עכ"ל ועיין בכסף משנה שם ובתוס' י"ט ספ"ג דנזיר שהאריכו בזה ומ"מ פשוט שהנזירות חל בכל מקום ובכל זמן וכן משמע ממש"ש המחבר דין נזירות כאן ולעיל ס"ם ר"ג וס"ם ר"ו וס"י רמ"ז ס"ה וס"ם רכ"ט וס"י רל"ם סכ"ד ש"ך שם כח

²⁸ וכן שייך כמש"כ הרמב"ם הלכות נדרים פרק ג הלכה ב כיצד יחול נדר על נדר, האומר הרי עלי קרבן אם אכלתי ככר ז', הרי עלי קרבן אם אוכלנה ואכלה חייב על כל אחת ואחת וכן כל כיוצא בזה.

²⁹ לעיל דף ג:

הלכות הדרף היומי

מסכת נזיר

דף ה':

ו. מי שאמר הריני נזיר מגלח יום שלשים ואחד

יבואר להלן דף טז. בעזרה"ת שהאומר³⁰ הריני נזיר התגלחת הוא לאחר השלמת ימי נזרו, ולפיכך לכתחלה הרי זה מגלח תגלחת טהרה יום אחד ושלשים, ואם גלח ביום³¹ שלשים יצא³². שמקצת היום ככולו³³.

ז. מקצת היום ככולו

מקצת הים ככולו³⁴, אולם לא בכל ענין אומרים אנו כן³⁵, לפיכך על אף שזב או זבה טובלים מדין תורה³⁶, ביום השביעי מהבוקר שמקצת היום ככולו³⁷, מכל מקום זב או זבה שראה ראייה של זב אפילו בסוף יום שביעי אחר

³⁰ רמב"ם הלכות נזירות פרק ד הלכה א

³¹ משמע דוקא ביום אבל בלילה לא וכ"כ במנחת חינוך פרשת שמיני מצוה קמט אות א דמקצת היום ככולו ל"א אלא ביום ולא בלילה. ועיין פתחי תשובה שעה, א מובא להלן, לענין אבילות הביא מחלוקת בזה.

³² כיון שנדר סתם אם גלח יום שלשים עולה לנזירות ולתגלחת, להבדיל מאם אמר הריני נזיר שלשים יום להלן שמשמע שיהיה נזיר כל שלשים הילכך אם גלח יום שלשים לא יצא.

³³ אף על גב דלא מצינו מקצת היום ככולו רק באבילות דרבנן, ולענין השרשת התבואה באיסור הדרש בפסחים [ג"ה א] דזה תלוי בטבע הקליטה, וכן לענין טבע העיבור בבכורות [כ"ב ב] אבל במניין של תורה לא מצינו מקצת היום ככולו כמו כל המצות של תורה שתלתה תורה בימים, וכן לעניני זמני גדלות לא הוה מקצת היום ככולו, וגם בנדה דכתיב: שבעת ימים תהיה בנדתה, ואין תחלת יום השביעי עולה מקצתו ככולו כדאמרין ב"ר"ה [ו' א], ולמה יעלה כאן בסוף הנזירות יום השלשים מקצתו ככולו. אך הטעם הוא כיון דבתורה אין מפורש להדיא שלשים יום רק מרמזו יהיה בנימטריא תלתין [והוא איסור שאסרו על עצמו ולא שהתורה אסרתו, שפיר אמרינן מקצת היום ככולו ויום השלשים עולה לו למניין נזירות הקודמת וגם למניין נזירות שאחריו. ולכן בדיעבד אם גלח ביום שלשים יצא והשנייה מגלח לכתחלה ביום ששים שהרי עברו עליו שלשים שלימים, ובדיעבד אם גלח ביום נ"ט יצא דזהו יום השלשים שלו ומקצתו ככולו ונמצא דאמרין ביה תרי מקצת ככולו היום הראשון והיום השלישים. ערוך השולחן העתיד הלכות נזירות סימן י סעיף ג

³⁴ ודוקא ביום אבל בלילה לא דמקצת היום ככולו ל"א אלא ביום ולא בלילה. מנחת חינוך פרשת שמיני מצוה קמט אות א וצ"ע אם דוקא לענין נזיר אבל לשאר דברים אמרי' אף בלילה, ועיין פתחי תשובה שעה, א מובא להלן.

³⁵ בכמה מילי מצינו מקצת היום ככולו, ובקצת אינו ככולו, ועיין בזה תשובת גינת ורדים חלק א' חלק או"ח כלל א' סימן כ"ח. ועיין תשובת מהר"י מינין סימן ד' בערב פסח תוך שלשים גם בבוקר יכול לגלח, דמסתבר דגם בזה מקצת היום ככולו, ועיין ש"ך לקמן סימן שצ"ט ס"ק י"א. גליון מהרש"א יורה דעה סימן שעה הקדמה, ועיין פ"ת י"ד פ"א ז וקצת ז שנבי מליחה ולגבי הגלדת המכה ועוד אין אומרים מקצת היום ככולו אלא בענין ג' ימים מעת לעת.

³⁶ רק חכמים נזרו בזבה משום סרך בתה

³⁷ לבוש יו"ד קפ"ג יא, ט"ז יו"ד קצ"ח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נויר

שטבל, סתר הכל³⁸ ומתחיל למנות שבעה ימים נקיים מאחר יום ראייה האחרונה. ואין אומרים מקצת היום ככולו.

וכן לענין אמירת הקדיש³⁹ שאומר האבל בשבעת ימי האבלות, אין אומרים מקצת היום ככולו, אלא קודם לכולם ואומר הקדיש עד מנחה של יום השביעי.

וכן לענין מה שהתבאר במסכת מו"ק דף כא: שאבל אסור⁴⁰ במלאכה כל שבעה, ושלושה ימים הראשונים אסור במלאכה אפילו הוא עני המתפרנס מן הצדקה, י"א⁴¹ שצריכים להיות שלמים, ולא אמרינן ביום השלישי מקצת היום ככולו. ולפיכך ימים אלו מסתיימים ביום השלישי אחר צאת הכוכבים. ואמנם אם המת נקבר בזמן השקיעה, אותו יום נחשב ליום ראשון גם לענין זה, שאין איסור המלאכה באופן הנ"ל תלוי במעת לעת⁴². וי"א⁴³ שאומרים בהם מקצת היום ככולו, ולפיכך ביום השלישי מותר לעני לעשות מלאכה מיד אחר הנץ החמה.

וכן י"א⁴⁴ שלענין שנות גדלות של נער ונערה צריכים י"ב או י"ג שנים שלימות, ואין אומרים ביום בו נשלמו מקצת היום ככולו אלא צריך להמתין מעת לעת.

וכבר התבאר במסכת פסחים דף ד. ובמו"ק טז: יו. יט: שלדיני אבלות אומרים מקצת היום ככולו, לפיכך ביום השביעי לאבילות, אחר תפילת שחרית⁴⁵, ואחר זריחת השמש, מנחמין את האבלים ואומרים להם "קומו",

³⁸ ואין אומרים מקצת היום ככולו ומשמע שמטמא מדאורייתא למפרע. לח"מ נזירות פ"ד ה"ד כמבואר בנדה לג. ועיין סדרי פהרה סימן קצד ס"ק ה, ועיי סדרי פהרה סימן קצו ס"ק לב, דאי לאו דראיה שתוך שבעה נקיים הוא סותר להקודמים, היתה מותרת לשמש בשביעי אחר שטבלה, דאף שתראה אחר כך אינה ממאה אלא מכאן ולהבא, אבל התשמיש שבינתיים בהיתר היתה, כיון דמקצת היום ככולו הא שלמו לה שבעה נקיים.

³⁹ דרך החיים סימן מא סעיף ה, חי' רע"א יו"ד שעו על ש"ך ה

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שפ א

⁴¹ רע"א שם בשם חכ"א בקונטרס מצבת משה אות ד, שתמה על הרמ"א הנזכר, ושרי לענין מלאכה דעת רי"ז ונמק"י דאסור כל הג' ימים הראשונים, ול"א מקצת היום ככולו, כבר קפרא בירושלמי שהביאו התוס' בדף כא. וכו. וכן פסק בביאור הגר"א בס"י שפ"ו אות ו', וכ"כ בשד"ח מערכת אבלות אות ל"ח בשם הרב כבוד יו"ט, וכן ראה לדבני דורו מורים כן, והרב מוהרי"ט שם כתב דדעתו דבעי ג' ימים שלמים.

⁴² ועיין ילקוט יוסף שם סימן טז אות ג.

⁴³ רמ"א יו"ד שצנ א. ובד"ת שם הביא דהכי כתוב במסכת שמחות פ"ו ה"א. ועיי זל"א הל' אבל אות מ' בשם גנת ורדים שפסק בן דגם ביום ג' מקצתו ככולו, ועיין אשכול הל' מ"ק ואבילות סי' מ"ח שפסק להדיא דגם במלאכה מקצת היום ג' ככולו, וכן כתב בשד"ח מערכת אבלות אות לח בשם יד המלך פ"ה מהל' אבל ה"ז, וכן בגש"חה פכ"א א— ז כתב אבל גם בנוגע ליום השלישי אע"פ שהחכ"א החליט שהני ג' ימים שלמים הם נקמינן כלשון הרמ"א (שצ"ג א') שגם בג' ימים אמרינן מקצת היום ככולו וכ"מ בכמה אחרונים. וראה בשו"ת חת"ס סי' שמ"ו אות ה'.

⁴⁴ מ"ב נג לג, עיין מ"ב נה מב, ועיין מחצית השקל או"ח נה ס"ק י

⁴⁵ ועיין יוסף אומץ חלק ב דיני שלושים וי"ב חודש וז"ל ובאמת השעה שרגילין האבלים לישב ביום השביעי הוא חומרא של שטות כי פירוש שעה בגמרא הוא זמן מה, וכן אם התחילו השבעה סמוך לשבת וישב רק עישור שעה או פחות יצא בו. ועיי"ש בהערות שהביא מכת"י רק עד זמן שהמנחמין רגילין לילך מאיתו, שהוא זמן קצת (וכ"כ בלקט יושר יו"ד עמ' קפג (דפו"ר עמ' 95) שדי ברביעית שעה) והוא מפורש בש"ך יו"ד שפ"ד

הלכות הדרף היומי

מסנת נזיר

ויש נוהגים שאומרים להם את הפסוקים (ישעיהו ס, כ) "לא יבוא עוד שמשך וירחך לא יאסף כי ה' יהיה לך לאור עולם ושלמו ימי אבך", ובוזה הם קמים מהשבעה, שמקצת היום⁴⁶ של השביעי הרי הוא כולו. ואם התפללו קודם הזריחה שהרי בשעת הדחק רשאים להתפלל אחר עמוד השחר קודם הזריחה, ויוצאים מהאבלות אחר הזריחה. ואם אין שם מי שיאמר להם הפסוקים הנ"ל, למנהג הספרדים⁴⁷ יוצאים מהאבלות אחר הזריחה, שאין אמירת הפסוקים מעכבת. ומנהג האשכנזים במקום שאין המנחמין רגילין לבא ביום ז', שצריך להמתין עד שעה שרגילין המנחמים לבא בשאר ימים, דהיינו לאחר יציאה מבית הכנסת שרגילין לבא מנחמין.

ומיד לאחר שהאבלים קמו מהאבלות בבוקר, מאותה שעה האבלים מותרים בכל הדברים שאסורים בהם בימי השבעה, ומותרים בהחלפת הבגדים, במלאכה ובתלמוד תורה. מלבד גילוח ותספורת, ושמחה. לספרדים ועדות המזרח יש לנהוג כדעת מרן⁴⁸ להתיר הרחיצה מיום השביעי והלאה, לאחר שעמדו מנחמים מאצלם, והוא הדין ללוש בגדים מכובסים מיד לאחר השבעה. ואשכנזים אוסרים לבישת בגדים מכובסים או חדשים, ורחיצה כל השלושים⁴⁹.

יום טוב⁵⁰ מבטל את גם את דין ה"שבעה" באם כבר התחיל מלפני התג לנהוג באבלות אפילו לשעה מועטת. וכמו כן אם כבר נגמרו ה"שבעה", והתחילו ה"שלושים" אפילו לשעה מועטת, הרי בהגיע החג, הוא מבטל את דין השלושים.

לפיכך הסתיימו ה"שבעה" בערב החג הרי יום זה עצמו מהווה את סיום ה"שבעה" ואת תחילת ה"שלושים". וזאת עקב הכלל האומר ש"מקצת היום ככולו" נמצא שראשיתו של היום — סיום ה"שבעה", והמשכו של היום — תחילת השלושים. ומכיון שכך, הרי בהכנס החג הרי הוא מבטל את גזירת השלושים. ורשאי להסתפר ערב החג סמוך לחשיכה ובערב פסח אחר חצות⁵¹, כל אבל כדינו, כנזכר.

⁴⁶ ועיין פתחי תשובה שעה, א הביא שבטור מחלוקת הפוסקים אי בעינן דוקא מקצת היום או אפילו מקצת הלילה ודעת המחבר כדעת הר"מ מרוטנבורג דדוקא מקצת היום בעינן ועיין (בשו"ת הרדב"ז ח"ג סי' תקנ"ט) שהכריע דלענין ת"ת ותשמיש המטה דאית בהו מצוה אית לן למפסק כדברי המקילין דמקצת לילה ככל היום אבל ברחיצה וסיכה ושאר הדברים דלית בהו מצוה פסקינן כדברי המחמירים דבעו מקצת היום דוקא ולא מקצת הלילה ומיהו צריך להמתין מלשמש בלילה יותר מעט ממה שהוא רגיל כדי שיהא נוהג גם בו מקצת אבלות ע"ש" ויש שסמכו על זה בשעת הדחק וצורך גדול עיין בשד"ח אבילות כה ופני ברוך עמ' רס

⁴⁷ שו"ע שעה א, והרמ"א שם כתב, שמנהג עד רגילות ביאת המנחמים.

⁴⁸ יו"ד שצ, ו, שו"ת יבי"א יו"ד לד

⁴⁹ רמ"א יו"ד ריש שפא

⁵⁰ שו"ב ונו"כ תקמח ה

⁵¹ רמ"א שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נוזר

כשם שביום השביעי הדין הוא שמקצת היום ככולו, כך גם ביום השלשים⁵², ולכן ביום השלשים אחר הנץ החמה⁵³, כלו אבלות שלשים.

באבל שמועה רחוקה ששמע אחר שלשים שמת לו מת, שנתבאר שדינו כשמועה רחוקה ואינו נוהג אבלות אלא שעה אחת אין צריך לנהוג כל דיני אבלות באותה שעה⁵⁴, אלא די במעשה אחד של אבלות, כגון חליצת מנעל, וא"צ לא עטיפה ולא כפיית המטה, ומותר במלאכה רחיצה וסיכה ותשמיש המטה ותלמוד תורה, ואם אין לו מנעלים ברגליו, צריך שיכפה מטתו או יעטוף ראשו, מפני שצריך שיעשה מעשה שניכר בו שעושה משום אבלות.

וכן לדיני ספירת העומר שנוהגים שלא להסתפר עד ל"ג בעומר לאשכנזים, ול"ד בעומר לספרדים, מיד שהאיר היום⁵⁵ ושהה מעט יכול להסתפר שמקצת היום ככולו⁵⁶.

וכן לענין שבע ברכות בהתן⁵⁷ שנמשכה סעודת יום שביעי עד ליל שמיני אין לברך שבע ברכות. ואין מונין מעת לעת, אלא אמרינן מקצת היום ככולו, ולכן אם החופה נתקיימה לפני השקיעה נחשב ליום אחד, וליל הנישואין הרי הוא כיום שני לשבעת ימי המשתה.

ח. הריני נוזר שלשים יום אם גילח יום ל' לא יצא באומר שלימיז תנן מי שנזר ב' נזירות מגלח את הראשונה יום ל' ואחד והשניה ליום ששים ואחד

יבואר להלן דף טז. בעזה"ת שאם אמר⁵⁸ הריני נוזר שלשים יום אינו מגלח אלא ביום אחד ושלשים⁵⁹.

ומי שנזר שתי נזירות מגלח את הראשונה ביום אחד ושלשים, ואת השניה ביום אחד ושלשים, ואם גלח את הראשונה יום שלשים מגלח את השניה יום

⁵² שו"ע ונו"כ שם שצה א

⁵³ ואינו כיום השביעי שצריך לחכות למנחמים משא"כ ביום השלושים שאין מנחמים. ש"ך שם א

⁵⁴ שו"ע שם ב

⁵⁵ אך בערב אין להקל למרות שיש מקילים.

⁵⁶ שו"ע ונו"כ תצנ ב ומ"ב ו, י.

⁵⁷ עיין שע"ת או"ח קפה ז ובתחי תשובה אבהע"ז סי' ס"ב סקי"ב, ערוה"ש שם סעי' ל"א ועוד

⁵⁸ רמב"ם הלכות נזירות פרק ד הלכה א ב

⁵⁹ שמשמע שיהיה נוזר כל שלשים הילכך אם גילח יום שלשים לא יצא. ואין אומרים בזה מקצת היום ככולו, ואפשר לומר משום יתור לשון אבל נראה דוחק לומר כן, ולפי מ"ש א"ש דכיון דהזכיר המספר וזהו דאורייתא לא אמרינן מקצת היום ככולו והוה כמו שאמר שלשים יום שלימים. ואף על גב דבגמרא שם אומר באמת באומר שלימים דווקא, אך כבר הכריחו התוס' שם [בד"ה תנן ע"ש] דבאומר ל' יום הוה כשלימים, אך שכתבו משום לישראל יתירה, ולענין נראה כמ"ש. ערוך השולחן העתיד הלכות נזירות סימן י סעיף ג

הלכות הדרף היומי

מסכת נוזר

ששים, ואם גלח יום תשעה וחמשים יצא, שיום שלשים עולה לו אף למנין
נזירות שניה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>